

ELŐSZÓ.

A jelen kötet, Dr. Borbás Vincze dolgozatának kivételével, oly buvárlatok eredményeit tartalmazza, melyek a matematikai és természettudományi állandó bizottság segélyezésével létesültek. Ezek közül két értekezés, u. m. : a dr. Simkovits Lajos és Mocsáry Sándoré még az 1878 előtti bizottság tevékenységének kifolyása s csupán dr. Fodor, dr. Roth és dr. Örley dolgozatai tanúskodnak az 1878-ban újjáalakult bizottság két évi működéséről.

E látszólag csekély eredmény nem adhatja helyes képét ama nagymérvű befolyásnak, melyet a bizottság épen a lefolyt két év alatt hazánk tudományos fejlődésére az által gyakorolt, hogy tudományosságunk legjobb munkásait fontos buvárlatok kivitelére serkentette.

Álljon itt e működésnek rövid története : A bizottság az 1878-ik évi nagygyűlésen két évre megválasztatván, működését ez egész időtartamra előre megállapított terv szerint osztotta be. Felszólította hazánk tudósait, közöljék vele azon kísérleti buvárlataik s az ország természettudományi megismerését célzó vizsgálataik tervezetét, melyeknek kivitelére az Akadémia támogatását kívánják igénybe venni. E felszólítás élénk visszhangot keltett s a bizottság a két évre

együtt 10,000 frtnyi dotatio felett rendelkezvén, 14 hazai tudósunk tudományos buvárlatait együttvéve 5060 frttal segélyezhette. Előnyben részesültek ez alkalommal az olyan szakokba vágó dolgozatok, melyek mint a physika, az élettan, a boncztan — a megelőző években csak csekély támogatásra találtak.

Az élénk tudományos mozgalomról, melyet a bizottság ez uton megindított, legjobban tanúskodhatik a foganatba vett tudományos buvárlatok sorozata.

1. Antolik Károly az elektromosság körébe tartozó, s különösen a szigetelők elektromos magaviseletét illető vizsgálatokat tett.

2. Dr. Fodor József a léghkör, talaj és vízre vonatkozó egészségügyi vizsgálatait az 1877—1879-ik évekről tudományosan feldolgozta. Munkálatának első, a levegőre vonatkozó része a közleményekben már meg is jelent.

3. Dr. Fröhlich Izor megállapította és kipróbálta a nagy elhajlási szögekkel létesülő diffractio tünemények vizsgálatára szolgáló módszert.

4. Heller Ágost a folyadékok s más anyagok érintkezési felületén létrejövő sűrítéseket vizsgálta.

5. Dr. Hidegh Kálmán a magyarországi Bourmonit, Pyroxén, Augit, Pyromorphit, Zeolith és Adulár fajok vegyelemzését illető munkálatával elkészült.

6. Dr. Koch Antal Erdély harmadkori képződményeit rendszeresen tanulmányozta.

7. Moesáry Sándor Szlavóniában s Magyarországnak déli részében gyűjtött hártyaröpü rovarokat, s a hazai faunát jellemző fajok elterjedését illetőleg érdekes adatok birtokába jutott.

8. Dr. Örley László az Oligocæták monographiáját boncz-tani és élettani alapon dolgozta ki.

9. Dr. Plósz Pál az állati szervezet által felvett oxgyén és kiadott szénsav s nitrogén közötti viszony pontos meghatározásával foglalkozott.

10. Dr. Róth Samu a kárpáti mészhegyiségek barlangjait kutatta s ezek egyikében érdekes jégkorszaki faunát talált.

11. Schafarzik Ferencz Nógrádmegyébe utazott, hogy a Losonc és Salgó-Tarján között elterülő bazalt vidéket beható geologiai kutatásnak vessé alá.

12. Dr. Sipőcz Lajos a Nagyágít, Sylvania, Bunsenin, Wehrlit, Nikolit, Smaltit, Linnéit, Bourbonit, 3 Sphalerit, Wolframit és Euchroit fajok vegyelemzésével foglalkozott.

13. Stürzenbaum József a Dernőn gyűjtött kőzetek feldolgozása végett Bécsbe utazott.

14. Teschler György az Ablepharus panonicus boncz-élet és fejlődéstanának megállapításán dolgozott.

Két év nem volt elég mind e munkálatok befejezésére. Feladatukkal csupán dr. Örley, Antolik, dr. Hidegh, dr. Róth s részben dr. Fodor készültek el. A többi munkálatok befejezésökhöz közel állanak s e közlemények jövő kötete fényesen fogja mutatni, hogy a bizottság 1879 és 1880-ban nem vesztegelt.

Budapesten 1881, február hóban.

B. Eötvös Loránd

előadó.